

Beata Matejesiek-Rodriguez
Koalicja Otwartej Edukacji

Dozwolony użytek – wyciąg z przepisów prawa do praktycznego użytku

Słowa kluczowe: biblioteki, prawo autorskie

Komunikat ten został opracowany w ramach materiałów pomocniczych Koalicji Otwartej Edukacji, która stara się promować wiedzę na temat polskich przepisów prawa autorskiego. Jest to wyciąg z przepisów, który może przydać się każdemu bibliotekarzowi w jego codziennej praktyce zawodowej. Stan prawny na rok 2011.

Forma dozwolonego użytku	Podmiot uprawniony	Sposób, zasady i zakres korzystania oraz wyłączenia
Dozwolony użytek prywatny	Każdy	<ol style="list-style-type: none">1. Utwór musi być opublikowany, a jeśli nie opublikowany, to rozpowszechniony.2. Możliwość korzystania na wszystkich polach eksploatacji.3. W dowolnym, nieokreślonym bliżej przez ustawodawcę celu, np. edukacyjnym, naukowym, kolekcjonerskim, archiwalnym albo rozrywkowym.4. Z wyraźnie wyszczególnionym wyjątkiem celu komercyjnego.5. Z możliwością zwielokrotniania oraz utrwalania dzieła dla własnych celów osobistych.6. Z zasad dozwolonego użytku osobistego są całkowicie wyłączone wszelkie programy komputerowe oraz możliwość budowania według cudzego utworu architektonicznego i architektoniczno-urbanistycznego.
Dozwolony użytek publiczny – prawo cytatu	Każdy	<ol style="list-style-type: none">1. Cytat musi być urywkiem w tworzonym przez siebie, samoistnym dziele.2. Cytowane mogą być jedynie urywki rozpowszechnionych utworów lub drobne utwory w całości.3. Cytat musi być rozpoznawalny.4. Każdy cytat musi być wyraźnie oznaczony co do autorstwa i źródła.5. Cytowany fragment utworu nie może być w żaden sposób zmieniony czy zmodyfikowany.6. Zamieszczenie cytatu musi być uzasadnione celem analizy krytycznej, wyjaśniania, nauczania lub praw gatunku twórczości.7. Zamieszczenie w celach dydaktycznych i naukowych rozpowszechnionych drobnych utworów lub fragmentów większych utworów w podręcznikach i wypisach oraz antologiach rodzi po stronie twórcy prawo do wynagrodzenia.

Forma dozwolonego użytku	Podmiot uprawniony	Sposób, zasady i zakres korzystania oraz wyłączenia
Dozwolony użytek publiczny – prawo przedruku	Prasa i środki masowego przekazu, które można z nią zrównać, to znaczy radio i telewizja	<ol style="list-style-type: none">1. Dotyczy materiałów już rozpowszechnionych.2. W postaci sprawozdań, krótkich wyciągów ze sprawozdań o aktualnych wydarzeniach, aktualnych artykułów i krótkich wyciągów z artykułów na tematy polityczne, gospodarcze lub religijne, aktualnych wypowiedzi i fotografii reporterskich, przeglądów publikacji i utworów rozpowszechnionych, mów wygłoszonych na publicznych zebraniach i rozprawach, oraz krótkich streszczeń rozpowszechnionych utworów.3. Materiały muszą dotyczyć wydarzeń aktualnych.4. Rozpowszechnianie materiałów możliwe jest wyłącznie w celach informacyjnych.5. Rozpowszechnianie materiałów jest dozwolone zarówno w oryginale, jak i w tłumaczeniu.6. Za korzystanie z aktualnych artykułów i krótkich wyciągów z artykułów na tematy polityczne, gospodarcze lub religijne oraz aktualnych wypowiedzi i fotografii reporterskich twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.
Dozwolony użytek publiczny – licencja na przytaczanie w sprawozdaniach o aktualnych wydarzeniach dzieł podczas nich udostępnianych	Autor sprawozdania o aktualnych wydarzeniach	Możliwość przytaczania w sprawozdaniach o aktualnych wydarzeniach dzieł podczas nich udostępnianych.
Dozwolony użytek publiczny – przywileje związane z działalnością bibliotek, archiwów oraz szkół	Biblioteki, archiwa, szkoły	<ol style="list-style-type: none">1. Udostępniania nieodpłatnie, w zakresie swoich zadań statutowych, egzemplarzy utworów rozpowszechnionych.2. Sporządzania lub zlecenia sporządzania egzemplarzy rozpowszechnionych utworów w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony własnych zbiorów.3. Udostępniania zbiorów w celach badawczych lub poznawczych za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie tych jednostek.
Dozwolony użytek publiczny – w celach naukowych	Instytucje naukowe i oświatowe	<ol style="list-style-type: none">1. Korzystanie z rozpowszechnionych utworów.2. W oryginale i w tłumaczeniu.3. W celach dydaktycznych lub prowadzenia własnych badań.4. Sporządzanie w tym celu egzemplarzy fragmentów rozpowszechnionego utworu.
Dozwolony użytek publiczny – prawo ośrodków informacji lub dokumentacji do sporządzania i rozpowszechniania własnych opracowań	Ośrodki informacji lub dokumentacji	<ol style="list-style-type: none">1. Sporządzanie i rozpowszechnianie własnych opracowań dokumentacyjnych.3. Sporządzanie i rozpowszechnianie pojedynczych egzemplarzy, nie większych niż jeden arkusz wydawniczy fragmentów opublikowanych utworów.4. W przypadku odpłatnego udostępniania egzemplarzy fragmentów utworów twórca albo organizacja

Forma dozwolonego użytku	Podmiot uprawniony	Sposób, zasady i zakres korzystania oraz wyłączenia
		zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi ma prawo do pobierania wynagrodzenia.
Dozwolony użytek publiczny — prawo dozwolonego publicznego wykonania	Każdy	<ol style="list-style-type: none"> Dotyczy utworu publicznie rozpowszechnionego. Ma miejsce podczas ceremonii religijnych, imprez szkolnych i akademickich lub oficjalnych uroczystości państwowych. Nie łączy się z tym osiąganie pośrednio lub bezpośrednio korzyści majątkowych. Artyści wykonawcy nie otrzymują wynagrodzenia, z wyłączeniem imprez reklamowych, promocyjnych lub wyborczych.
Dozwolony użytek publiczny – prawo wystawienia utworu plastycznego	Właściciel egzemplarza utworu plastycznego	<ol style="list-style-type: none"> Możliwość wystawiania publicznie dotyczy utworu plastycznego. Jeżeli nie łączy się z tym osiąganie korzyści majątkowych. W razie podjęcia decyzji o zniszczeniu oryginalnego egzemplarza utworu plastycznego znajdującego się w miejscu publicznie dostępnym, właściciel jest obowiązany złożyć twórcy utworu lub jego bliskim ofertę sprzedaży, jeżeli porozumienie się z nim celem złożenia oferty jest możliwe.
Dozwolony użytek publiczny – dozwolony użytek w sferze nadawania utworu	Każdy rozpowszechniający	<ol style="list-style-type: none"> Nadawanie za pomocą anteny zbiorowej oraz sieci kablowej. Dotyczy utworów nadawanych przez inną organizację radiową lub telewizyjną drogą satelitarną albo naziemną. Nadawanie musi następować w ramach równoczesnego, integralnego i nieodpłatnego rozpowszechniania programów radiowych lub telewizyjnych. Nadawanie musi być przeznaczone dla oznaczonego grona odbiorców znajdujących się w jednym budynku lub w domach jednorodzinnych obejmujących do 50 gospodarstw domowych.
Dozwolony użytek publiczny – prawo rozpowszechniania utworów, wystawionych na stałe w ogólnie dostępnych miejscach	Każdy rozpowszechniający	<ol style="list-style-type: none"> Prawo rozpowszechniania dotyczy utworów wystawionych na stałe. Utwory wystawione są na wolnej (otwartej), ogólnie dostępnej przestrzeni, takiej jak drogi, ulice, place lub ogrody. Korzystanie z cudzego utworu może być dokonane w każdym celu, także zarobkowym, byleby nie następowało do tego samego użytku.
Dozwolony użytek publiczny – prawo rozpowszechniania utworów wystawionych na stałe w ogólnie dostępnych miejscach	Każdy rozpowszechniający	<ol style="list-style-type: none"> Prawo rozpowszechniania dotyczy utworów wystawionych w publicznie dostępnych zbiorach, takich jak muzea, galerie, sale wystawowe. Rozpowszechnianie może nastąpić w katalogach i w wydawnictwach publikowanych w celu promocji tych utworów, a także w sprawozdaniach o aktualnych wydarzeniach w prasie i telewizji, jednakże w granicach

Forma dozwolonego użytku	Podmiot uprawniony	Sposób, zasady i zakres korzystania oraz wyłączenia
		uzasadnionych celem informacji.
Dozwolony użytek publiczny – prawo rozpowszechniania opublikowanych utworów plastycznych i fotograficznych w encyklopediach i atlasach.	Każdy rozpowszechniający	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prawo rozpowszechniania dotyczy opublikowanych utworów. 2. Utwory mogą być plastyczne i fotograficzne. 3. Rozpowszechnianie następuje w encyklopediach i atlasach. 4. Rozpowszechnianie według tej licencji następuje wówczas, gdy nawiązanie porozumienia z twórcą celem uzyskania jego zezwolenia napotyka trudne do przewyżnienia przeszkody. 5. Twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.
Dozwolony użytek publiczny – korzystanie dla dobra osób niepełnosprawnych	Każdy korzystający	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prawo do korzystania z już rozpowszechnionych utworów dla dobra osób niepełnosprawnych. 1. Korzystanie musi się odnosić bezpośrednio do ich upośledzenia. 2. Korzystanie nie może mieć zarobkowego charakteru. 3. Korzystanie musi być podejmowane w rozmiarze wynikającym z natury upośledzenia.
Dozwolony użytek publiczny – korzystanie dla celów bezpieczeństwa publicznego lub na potrzeby postępowań administracyjnych	Każdy korzystający	Prawo do korzystania z utworów dla celów bezpieczeństwa publicznego lub na potrzeby postępowań administracyjnych, sądowych lub prawodawczych oraz sprawozdań z tych postępowań.
Dozwolony użytek publiczny – korzystanie w celu reklamy wystawy publicznej lub publicznej sprzedaży utworów	Każdy korzystający	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prawo do korzystania z egzemplarzy utworów już rozpowszechnionych. 2. Korzystanie musi się odbywać w celu reklamy wystawy publicznej lub publicznej sprzedaży utworów. 3. Korzystanie musi się odbywać w zakresie uzasadnionym promocją wystawy lub sprzedaży. 4. Korzystanie musi się odbywać z wyłączeniem innego handlowego wykorzystania.
Dozwolony użytek publiczny – korzystanie w związku z prezentacją lub reklamą sprzętu	Każdy korzystający	Prawo do korzystania z utworu w związku z prezentacją lub reklamą sprzętu.
Dozwolony użytek publiczny – korzystanie w celu odbudowy lub remontu	Każdy korzystający	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prawo do korzystania z utworu w postaci obiektu budowlanego, jego rysunku, planu lub innego ustalenia. 2. Korzystanie musi się odbywać w celu odbudowy lub remontu.

Matejesiek-Rodriguez, B. Dozwolony użytek – wyciąg z przepisów prawa do praktycznego użytku. W: *Biuletyn EBIB* [online] 2011, nr 7 (125), *Otwarta nauka i edukacja* [Dostęp: 15.10.2011] Dostępny w World Wide Web: http://www.nowyebib.info/images/stories/numery/125/125_matejesiek.pdf. ISSN 1507-7187.